

STUDIA THEOLOGICA DOCTORALIA

VII

CERCETARE ACADEMICĂ ȘI SLUJIRE MISIONARĂ ÎN ȘCOLILE DOCTORALE DE TEOLOGIE ASTĂZI

Volum coordonat de:

Pr. Prof. Dr. Viorel SAVA

Prof. Dr. Pablo ARGÁRATE

Volum rezultat în urma desfășurării Simpozionului Internațional „Studia Theologica Doctoralia”, ediția a VII-a, organizat de către Școala Doctorală a Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din Iași, în parteneriat cu Facultatea de Teologie Romano-Catolică din cadrul Universității „Karl Franzens” din Graz, Austria.

Mănăstirea Neamț
11-12 Mai 2015

Tipărit cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2015

CUPRINS

Prologue	9
Univ.Prof.Dr.Phil. Dr.Theol. Pablo ARGÁRATE The "Catholicity" of the Mission to the Slavs	11
Prof.Dr.Pr. Viorel SAVA Liturgia Sfinților Apostoli din ritul chaldeean – prezentare și evaluare	25
Prof.Dr.Pr. Ioan MOLDOVEANU The Presence of the Romanians at Mount Athos over the XVIIIth-XIXth Centuries	44
Prof.Dr. Carmen-Maria BOLOCAN La couleur et sa symbolique dans l'icône byzantine. Une perspective médiévale	62
Prof.Dr.Pr. Marian VÎLCIU Des aspects pastoraux dans la theologie orthodoxe contemporaine	74
Fr.Asst.Univ.Dr. Cosmin SANTI Eucharistic Communion - The Communion of Christian Love	84
Drd. Bogdan-Ioan ANISTOROAEI Poetul – slujitor al Logosului. Poezia ca expresie a slujirii	98
Pr. Dr. Cristian-Alexandru BARNEA Trupul lui Hristos și trupul omului în gândirea Părintelui Dumitru Stăniloae	113
Pr.Drd. Cătălin-Mihai BUCUR Preotul și responsabilitatea sa misionară în viziunea Părintelui Profesor Dr. Ene Braniște	126
Drd. Bogdan-Nicolae CĂPĂȚÂNĂ De la comunitatea primară la parohia de astăzi	150
Pr. Constantin-Adrian CHELARU Pastorația bolnavilor	165

Pr. Constantin-Adrian CHELARU	
Retorica filantropiei	172
Protos.Drd. Hrisostom (Liviu) CIUCIU	
Problematika termenului ΑΡΤΙΑΓΜΟΣ (Flp 2, 6) în cercetările biblice actuale	181
Drd. Lucian Nicodim CODREANU	
Caracterul kenotic al misiunii creștine, fundamente și perspective	197
Pr.Drd. Vasile COSTAN	
Misiunea Bisericii și Umanism antagonism sau complementaritate?	210
Pr.Drd. Eduard COZMA	
Sfințenia în contemporaneitate și falsă interpretare occidentală a ei ca „atentat” la integritatea umanului	223
Pr.Drd. Vasile-Cristian DĂSCĂLESCU	
Temeiul pnevmatologic al misiunii bisericii pe plan european. Filioque - o temă patristică devenită ecumenică	237
Drd. Adrian DOBREANU	
Manuscrisul românesc numărul 61 din cadrul Bibliotecii Academiei Române: model, misiune și inspirație pentru continuitatea muzicii bizantine în spațiul românesc	256
Pr.Drd. Bogdan FLOREA	
Credință, iubire și acțiune la Părinții Apostolici și în misiunea creștină azi	267
Drd. Eugen GANȚOLEA	
Realitatea euharistică - perspectivă teologică și științifică	284
Drd. Vasile-Lucian GOLDAN	
Aspecte misionare ale operei cultural-filantropice în activitatea Mitropolitului Iosif Naniescu (1875-1902)	306
Pr.Drd. Mihai-Daniel ISAI	
Teologie și metafizică. Conceptualizarea idolatră și riscurile sale pentru viața spirituală	321
Pr.Drd. Ciprian JOIȚA	
Maximalismul evanghelic și mistic în Cateheza Sfântului Simeon Noul Teolog	333
Drd. Andrei-Ionuț LEFTER	
Responsabilitate și coresponsabilitate misionară: proiecte ale Bisericii Ortodoxe Române	361

Lect.Dr. Cezar LOGIN

În drum spre Betleem alături de Maica Domnului:

„Săptămâna Mare” a Crăciunului381

Pr.Drd. Marius Nicolae MAGHERCA

Semnificația substantivului תּוֹבָה (toebah) în Iezechiel 5,8-11; 8,3-16393

Drd. Ilche MICEVSKI-IGNAT

Sfântul Ioan Gură de Aur în viața și opera Sfântului Iustin Popovici409

Drd. Gheorghe MIHALACHE

Misiunea Bisericii Ortodoxe în viziunea Profesorului Vasile G. Ispir424

Dr. Justin A. MIHOC

Irod cel Mare în descrierile lui Iosif Flaviu440

Drd.Archim. Nichifor (Nicolae) HORIA

L'Exorcisme. Étude étymologique484

Drd. Constantin OPREA

Viața și opera Sfântului Ioan Gură de Aur reflectate în preocupările
Societății Bollandiste496

Drd. Petru PAVĂL

Metafora „lumina neamurilor” – expresie a misiunii în cartea Isaia511

Protos.Drd. Simeon Ștefan PINTEA

Vocația apostolică și participarea laicilor la misiunea integrală a Bisericii.
Perspective pentru dinamizarea misiunii parohiale azi534

Diac.Drd. Florin-Constantin PÎRCĂLABU

Monahismul ortodox, formă a misiunii creștine547

Drd. Andrei POPÂRDĂ

Responsabilitatea misionară a laicilor în parohia de astăzi561

Drd. Constantin Silviu TAPALAGĂ

Cunoașterea lui Dumnezeu în viziunea lui Blaise Pascal:
o reflexie din perspectivă ortodoxă573

Diac.asist.univ.dr. Florin Toader TOMOIOAGĂ

Misiune și pastorație: redescoperirea etosului comunitar al parohiei589

Drd. Marian Lukas UREUTZ

Dignitatis Humanae or: The Human Right of Religious Freedom as
Duty for the Present Church(es)607

Pr.Drd. Pavel VITEL

Profilul omului postmodern – o abordare transdiscipinară617

Pr.Drd. Mihai-Iulian ZVORĂȘTE

Dimensiunea cognitivă a credinței ca vedere a lui Dumnezeu
cu referințe la Sfinții Părinți, în viețile sfinților și paterice632

Drd. Ioan-Lucian RADU

Imaginea păstorului de suflete în cărțile profeților Ieremia și Iezechiel643

violența era rezultatul corupției morale, la Iezechiel este rezultatul idolatriei⁴⁷.

Mesajele despre judecata lui Dumnezeu sunt predominante în primele capitole ale lui Iezechiel, culminând cu „îndepărtarea Slavei lui Dumnezeu de la Templu” (Iz 10,18). „Căile lor” sunt de fapt faptele idolești detestabile, apostazia și silnicia, îndreptate împotriva semenilor. Proorocul arată că acest „adulter” al lui Israel este cauza nenorocirilor sale. Pentru că s-a închinat idolilor Egiptului, egiptenii îl vor distruge. A adorat zeitățile Asiriei, locuitorii ei vor distruge Israelul. A cinstit idoli Babilonului, armatele lui Nabucodonosor vor pustii țara (Iz 16,35-41)⁴⁸. Pedepsele și calamitățile prezentate în carte sunt pe măsura scenelor oribile de practicare a idolatriei.

Concluzii

Aria semantică a substantivului תּוֹבָח (toebah) împreună cu termenii sinonimi este deosebit de complexă, având implicații cultice și etice, contrastând cu vocabularul sfințeniei utilizat de proorocul Iezechiel.

Orice formă de idolatrie reprezintă o gravă ofensă adusă lui Dumnezeu, care în permanență, recomanda poporului să aibă o purtare distantă față de neamurile păgâne și de obiceiurile acestora (Nm 33,51-52; Dt 23,20).

Alipirea de idoli sau adoptarea oricărei forme de închinare interzisă de Dumnezeu, este de fapt o slujire a demonilor (Ps 105,35 LXX) și produce mutații teribile la nivel sufletesc, psihologic și comportamental.

Profetul Iezechiel răstoarnă concepția generală, cultivată intens, potrivit căreia, în mod necondiționat și indiferent de situație, Dumnezeu își manifestă prezența și protecția în Templu, fără ca poporul să mai aibă vreo responsabilitate în respectarea prescripțiilor Legământului.

Pentru înlăturarea oricărui dubiu, analiza termenilor ebraici din sfera idolatriei, ne arată foarte limpede, pe baza textelor originale, diferența dintre zeitățile păgâne și icoanele creștine, care reprezintă persoane reale, sfinte, cu mare încărcătură harică și modele de virtute.

Prin profet, Dumnezeu adresează slujitorilor Săi un serios avertisment, de a nu se îndepărta de la Legea divină și de a îndruma credințioșii, cu maximă responsabilitate, pe drumul mântuirii.

⁴⁷ Arnold G. FRUCHTENBAUM, *The Book of Genesis*, San Antonio, 2008, p. 159.

⁴⁸ Douglas STUART, *Ezekiel*, Thomas Nelson Publishers, Nashville, 1989, p. 71.

SFÂNTUL IOAN GURĂ DE AUR ÎN VIAȚA ȘI OPERA SFÂNTULUI IUSTIN POPOVICI

Ilche MICEVSKI-IGNAT

Drd.

*Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”,
Universitatea din București, ROMÂNIA*

Abstract:

„St. John Chrysostom in the life and the work of St. Iustin Popović” - In this article the author describes the love and devotion that St. Iustin Popović had for the great scholar of the Church, St. John Chrysostom. The respect for this great Saint runs deep into the childhood of St. Iustin and lasted his entire life. The name of St. John Chrysostom was always present in the life and the prayers of St. Iustin, causing him deep tears and embracing his heart. The love of St. Iustin Popović embodied in the joy of the vision in which St. John Chrysostom blessed him personally. He was considered the greatest Saint of the Church. He was the example that St. Iustin followed during his life, being one of the most quoted Church fathers in his theological, exegetical and pastoral work.

St. John Chrysostom and St. Iustin Popović represent an example worth following by the contemporary shepherds of souls, wherever their mission should take place.

Keywords: *St. John Chrysostom, St. Iustin Popović, devotion, love, vision, theological work, example worth following*

„Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri”.

(Mt. 5, 16)

Nu a fost niciodată un Sfânt care să nu fi avut un alt Sfânt drept model de urmat, sau, să nu fi avut o evlavie deosebită către anumiți Sfinți a căror viață a fost și este în continuare un exemplu de rugăciune, de nevoință, de bunătate, de râvnă sau de îndumnezeire. Bineînțeles avându-L în frunte pe Mântuitorul Iisus Hristos, Maica Domnului și Sfinții Apostoli, care reprezintă modelul de excepție de urmat. Cu creșterea creștinismului și cu dezvoltarea lui pe plan duhovnicesc și social, depășind granițele imperiului

roman, a crescut și numărul Sfinților lui Dumnezeu care au devenit mult respectați și iubiți de către generațiile viitoare de creștini, devenind modele demne de urmat. De la perioada de aur a Bisericii creștine până în zilele noastre, numărul Sfinților crește în continuare și cu aceasta crește și numărul credincioșilor care își aleg câte unul sau mai mulți Sfinți să le fie ocrotitori și mijlocitori în fața lui Dumnezeu. Acest lucru este respectat și de către Sfinții contemporani care au avut, la rândul lor, Sfinți pe care îi iubeau și îi aveau ca mijlocitori și ocrotitori înaintea lui Dumnezeu.

Legăturile care au existat cu Sfinții preferați au fost foarte strânse și intime în sens duhovnicesc. Au fost legături care au apropiat oameni de pe pământ cu Sfinți aflați în cerurile duhovnicești, împreună formând o alianță spirituală prin rugăciunile comune în sânul Bisericii lui Hristos pentru mântuirea lumii și mai ales a oamenilor. Exemplul pe care Sfinții l-au arătat prin viața lor sfântă se oglindea în viața Sfinților în devenire. Aceste exemple au făcut ca Sfinții contemporani sau canonizați de curând, să devină ei înșiși modele de urmat și de sfințire pentru oamenii contemporani lor și mai ales pentru noi. Este un fapt care trebuie urmat cu credință și încredere.

Acest fapt este prezent și în viața Sfântului Iustin (Popovici) cel Nou de la Celie (n. 25 martie 1894 – † 25 martie/7 aprilie 1979)¹, cunoscutul teolog sârb, cu evlavia și dragostea lui personală pe care le avea către marele învățător al Bisericii, Sfântul Ioan Gură de Aur, Arhiepiscopul Constantinopolului. Evlavia și rugăciunea făceau parte din viața lui încă din copilărie, crescut în atmosfera credinței ortodoxe care era prezentă în casa părinților lui. Acolo a învățat să se roage lui Dumnezeu și să aibă evlavie către anumiți Sfinți, care îi sporeau credința și evlavia,

... mai ales Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Macarie Egipteanul, Sfântul Atanasie și Vasile, Sfântul Isaac Sirul și Simeon Noul Teolog. Ei pentru Blagoia=Iustin au fost, iar prin ei și toți ceilalți sfinți ai lui Dumnezeu, permanenți și zilnici îndrumători și învățători².

În casa părinților credința ortodoxă era bine păzită și desigur membrii familiei au avut evlavia către anumiți Sfinți, dovadă fiind vindecarea mamei

¹ Canonizat de Soborul Patriarhiei Sârbe pe dată de 16/29 aprilie 2010, cu Hotărârea Nr. 14/zap. 93 și 15/zap. 94, cu denumirea Sfântul Iustin cel Nou de la Celie.

² Јеромонах Атанасије, „Животопис Оца Јустина”, în: Отац Јустин Поповић, *На богочовечанском путу*, Манастир Ћелије, Београд 1980, p. 24.

lui prin mijlocirea Sfântului Prohor Pcinski. La mănăstirea lui mergeau des, mai ales Sfântul Iustin cu mama lui, care avea o evlavie aparte pentru acest Sfânt. Citirea din Sfânta Scriptură era ceva obișnuit în casa părintească, fapt care a contribuit la creșterea duhovnicească a Sfântului Iustin, sporindu-i respectul și evlavia către mai mulți Părinți ai Bisericii.

Simpleu, părintele Iustin a crescut, a trăit și a respirat în atmosfera Evangheliei și a Sfintei Scripturi. În aceasta stă probabil una din tainele lui și dragostea deosebită către Sfântul Ioan Gură de Aur și Sfântul Apostol Pavel³.

Epistolele Sfântului Apostol Pavel erau preferatele lui, iar Sfântul Ioan Gură de Aur a scris tâlcuiri la aceste Epistole. Mai târziu, însuși Sfântul Iustin va scrie și el tâlcuiri la Epistolele pauline, citând des din tâlcuirile Sfântului Ioan Gură de Aur. În fiecare zi se ruga și își lăsa viața în grija Sfinților lui Dumnezeu, „mai ales și exclusiv Sfântului Ioan Gură de Aur, pe care încă din copilărie l-a iubit nespus și cu sinceritate și inocență copilărească permanent i s-a rugat”⁴.

Dragostea și rugăciunile adresate către Sfinți, au făcut ca Sfântul Iustin Popovici să descopere în ei chipul lui Hristos, adică ei au purtat acest chip al Mântuitorului în sufletul lor și în faptele săvârșite până la sfârșitul vieții lor aici pe pământ. Viețile Sfinților îi arătau că taina persoanei umane este Persoana lui Iisus Hristos, Dumnezeu-Om. De aceea, inima Sfântului Iustin a tânjit după acești Sfinți, mai ales după Sfântul Ioan Gură de Aur. A crescut sub influența și călăuză lor duhovnicească, de aceea a devenit apropiatul lor și s-a asemănat lor, întrând într-o comuniune de rugăciune cu ei și de atunci viața lui a fost trăită împreună cu Sfinții.

Respectul purtat către Sfântul Ioan Gură de Aur a continuat și în anii adolescenței, când a fost elev la Seminarul Teologic. Acest respect și această dragoste au fost nelipsite și în viața monahală pe care a început-o în 1915, pe când era în afara țării unde s-a născut, servind în armată ca infirmier în timpul Primului război mondial. Este trimis la studii în Rusia, apoi în Anglia la Oxford, unde era primit și protejat de Sfântul Nicolae Velimirovici și în sfârșit în Atena, Grecia, unde și-a terminat studiile doctorale și unde slujea ca ierodiacon. În perioada șederii sale în Grecia, Sfântul Iustin a fost preocupat și de traducerea Sfintei Liturghii a Sfântului

³ *Ibidem*, p. 21.

⁴ *Ibidem*, p. 24.

Ioan Gură de Aur, care a tradus-o din limba greacă în limba sârbă. Mai târziu, această traducere a Sfintei Liturghii o va publica în anul 1922 la Sremski Karlovci⁵. Slujind Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur, nevoințele și rugăciunea Sfântului Iustin sporeau cu fiecare Liturghie slujită, aflându-se într-o atmosferă liturgică asemănătoare cu cea din primele secole creștine și de asemenea sporea și harul lui Dumnezeu în el.

Înainte de sărbătoarea Tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul, în anul 1922, care cădea luni, Patriarhul Dimitrij i-a făcut o propunere Sfântului Iustin să-l hirotonească ieromonah. A refuzat deoarece dorea să mai slujească ca ierodiacon. A petrecut noaptea rugându-se cu lacrimi către Mântuitorul Iisus Hristos, Maica Domnului și Sfântul Ioan Gură de Aur, ca să fie învățat ce trebuie să facă. Duminica, înaintea sărbătorii, la seminar a ținut o prelegere episcopul Nicolae Velimirovici, iar Sfântul Iustin și elevii au venit mai târziu la vecernie. În fața altarului stătea Patriarhul Dimitrij, cu epitrahilul pe umeri. Rușinându-se de acest lucru, Sfântul Iustin a acceptat să fie hirotonit în ieromonah de ziua Tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul. La hirotonie „a plâns ca un copil”⁶.

Numele Sfântului Ioan Gură de Aur era prezent în rugăciunile personale, rostite în intimitatea chiliilor monahale la mănăstirile unde a fost pus să fie stareț, mai ales în chilia monahală de la mănăstirea Celie și în timpul sfintelor slujbe, mai ales când Sfântul Iustin Popovici slujea Sfânta Liturghie. Numele Sfântului Ioan era permanent pe buzele Sfântului Iustin, era ca o a doua rugăciune a inimii pentru el. Nu trecea zi sau noapte în care Sfântul Ioan Gură de Aur nu era chemat în rugăciunile Sfântului Iustin, pe lângă numele la alți Sfinți Părinți sau Sfinte femei. De aceea, Sfântul Ioan Gură de Aur a fost principalul mijlocitor înaintea lui Dumnezeu pentru Sfântul Iustin. Pe lângă numele dulce al Mântuitorului Iisus Hristos, rostit în rugăciunea inimii, numele Sfântului Ioan Gură de Aur avea același rezultat, adică, când rostea aceste două nume, simțea o căldură mare în inimă și din ochii lui curgeau multe lacrimi.

Evlavia personală către Sfântul Ioan Gură de Aur este foarte bine descrisă în jurnalul personal al Sfântului Iustin Popovici, în care își nota pravila monahală și rugăciunile rostite zilnic sau când avea o stare

⁵ *Ibidem*, p. 45.

⁶ *Ibidem*, p. 58-59.

duhovnicească deosebită. În acest jurnal, Sfântul Iustin a consemnat zilele, rugăciunile, numele Sfinților cărora s-a rugat și numărul de metanii făcute de el. Cel mai adesea se întâlnește numele Sfântului Ioan Gură de Aur precum și cuvinte din rugăciunile Sfântului Ioan în pravila zilnică a Sfântului Iustin. În jurnal descrie stările sufletești și trupești în timpul rugăciunilor, mai ales în timpul pomenirii numelui Sfântului Ioan. Scrie că îl simte pe Sfântul Ioan Gură de Aur aproape de el, că îl cuprinde bucurie când se roagă lui:

Simt o apropiere milostivă a Sfântului Ioan Gură de Aur către mine atotpăcătosul. Sufletul meu tinde spre el, cu rugăciunea: fă să mă rog cu rugăciunea ta; învrednicește-mă să mă nevoiesc cu nevoințele tale. Liniștea cerului îmi trece prin suflet și bucurie mă cuprinde că îl am pe Sfântul Gură de Aur⁷ (Jurnal 1923).

Se poate vedea din cuvintele spuse mai sus, că, Sfântul Iustin Popovici îl simte și îl dorește mai aproape pe Sfântul Ioan Gură de Aur. Mai mult, dorește ca viața duhovnicească să-i fie la fel precum viața Sfântului Ioan. Bucuria să se roage și să-l aibă ca mijlocitor pe Sfântul Ioan, îl face pe Sfântul Iustin să fie absorbit de gândul persoanei Sfântului Ioan Gură de Aur, adică este exemplul pe care îl urmează în viața sa. Emoții puternice îl cuprind pe Sfântul Iustin când se roagă și când se gândește la Sfântul Ioan Gură de Aur:

Milostive părinte Gură de Aur, fiecare gând la tine - este sărbătoare pentru mine, și bucurie pentru mine, și rai, și încântare, și ajutor și tămăduire, și înviere... Sfântul Gură de Aur este veșnică dimineață sufletului meu și la toată Biserica Ortodoxă. El este cea mai îndrăgită persoană mijlocitoare; e cea mai cuvântătoare limbă dată de Dumnezeu pe pământ din cer, căruia pământul îi spune cerului suspinele sale, durerile sale, nădejdea sa, rugăciunile sale⁸.

Spune că numele Sfântului Ioan îi provoacă lacrimi și că îi cuprinde întreaga ființă. Așa cum am spus și mai sus, numele Sfântului Ioan a fost prezent în permanență în gândurile Sfântului Iustin. Este curios faptul că numele unui Sfânt poate provoca lacrimi și căldură în inima în timpul rugăciunii, în condiții identice cu rostirea rugăciunii inimii. Acest fapt este mărturisit de însuși Sfântul Iustin Popovici. Rostirea numelui Sfântului Ioan Gură de Aur și chemarea în rugăciune, fac Sfântul Iustin să nu poată să-și

⁷ *Ibidem*, p. 25.

⁸ *Ibidem*.

stăpânească lacrimile din ochi în timpul pravilei monahale în chilie, nici în timpul Sfintei Liturghii. Iată ce mărturisește:

Numele Sfântului Ioan Gură de Aur, prea cald pentru sufletul care tânjește după Hristos, se scurge în lacrimi⁹. De la trei sute de metanii și chemarea în rugăciune a Sfântului Ioan Gură de Aur inima îmi ia foc și lacrimile curg. Numele Sfântului Ioan Gură de Aur mă împunge tot mai adânc și mă are. Oh, Doamne, învrednicește-mă ca Sfântul Ioan Gură de Aur să mă formeze și să mă aibă¹⁰.

Experiența descrisă de Sfântul Iustin este identică cu experiența descrisă de către marii nevoitori și isihasți, cu privire la căldura care cuprinde inima și lacrimile care curg fără încetare în timpul rugăciunii. Această stare îl cuprindea deseori când se ruga către Sfântul Ioan Gură de Aur și către Mântuitorul Iisus Hristos în chilie sa monahală. Dar acest fapt nu era lipsit nici în timpul slujirii Sfintei Liturghii, când lacrimile începeau să curgă iar Sfântul Iustin abia se putea abține ca lacrimile și suspinele să nu fie observate din partea credincioșilor prezenți la slujbă. Este evident faptul că Sfântul Iustin Popovici avea darul lacrimilor și al rugăciunii minții, fapt care încerca să-l ascundă. Nevoințele lui erau mereu multe și au fost aduse înaintea Domnului Hristos, îndeplinindu-și setea lui adâncă pentru mântuire, pentru Dumnezeu cel Viu și Adevărat. Avea o dragoste profundă pentru Hristos și acest lucru explică nevoințele la care se supunea ca să fie în comuniune cu Iubitorul de oameni.

Bineînțeles, rugăciunile și lacrimile nu veneau singure, ci erau însoțite de un număr mare de metanii, făcute în chilie. În jurnalul personal este consemnat numărul metaniilor făcute în anumite zile, însoțit de numărul rugăciunilor rostite. Numărul metaniilor sau al rugăciunilor diferă de la o zi la alta, atât cât se poate vedea din datele consemnate în jurnal, nefiind consemnat chiar în fiecare zi. Numărul rugăciunilor și al metaniilor era mărit mai ales în ajunul unei mari sărbători. Această nevoie era un fel de pregătire pentru sărbătoarea care urma, o pregătire pentru o slujire vrednică înaintea lui Dumnezeu. Sfântul Iustin se nevoia așa și în ajunul zilelor de sărbătoare a Sfântului Ioan Gură de Aur. Dovada acestei evlavii și a respectului, se vede în rugăciunile și metaniile pe care Sfântul Iustin le făcea în ajunul zilei Sfântului Ioan Gură de Aur, adică, 800 de metanii și 1700 de

⁹ *Ibidem*, p. 121.

¹⁰ *Ibidem*, p. 125.

rugăciuni, sau în ajunul zilei Sfinților Trei Ierarhi, 1100 de metanii și 1600 de rugăciuni, așa cum stă scris în jurnalul său¹¹.

Dragostea simțită de către Sfântul Iustin a primit răspuns și de la Sfântul Ioan Gură de Aur. Respectul și dragostea pe care Sfântul Iustin le avea nu au rămas fără răsplată din partea Sfântului Ioan. Când omul dă dragoste se deschide spre a primi dragoste la rândul său. Odată cu dragostea se deschide sufletul și inima pentru aproapele nostru și mai ales pentru Dumnezeu. Era imposibil ca Sfântul Ioan să nu audă rugăciunile Sfântului Iustin și să nu vadă dorința arzătoare să se sălășluiască în inima lui. Adică Sfântul Ioan la rândul său îl iubea pe Sfântul Iustin Popovici și era prezent în timpul rugăciunilor lui. Fiind mijlocitorul și ocrotitorul lui, era ca un tată care veghează asupra copilului său, având grijă și atenție la rugăciunile și cererile copilului său. În timpul rugăciunilor îl ocrotea și îl binecuvânta. Însuși Sfântul Iustin Popovici dă mărturie despre o vedenie în care l-a văzut pe Sfântul Ioan Gură de Aur, vedenie pe care a notat-o în Micul Molitfelnic pe care îl avea permanent la îndemână. Această vedenie a fost răsplata rugăciunilor Sfântului Iustin, a fost o întâlnire personală cu marele învățător al Bisericii. Bucuria acestei vedenii i-a umplut inima cu o bucurie cerească. Iată ce a scris pe pagina Molitfelnicului:

În ajunul zilei Sfântului Proroc Ieremia, 1/14 mai 1955 la miezul nopții, la Leskovaț, am văzut în vis: Sfântul Ioan Gură de Aur, în minunate și aurite veșminte arhieresti, cu Evanghelie bogat aurită în mâini, vine către mine, eu am alergat înaintea lui, am căzut în fața picioarelor lui, i-am sărutat poala și picioarele, el peste veșmintele arhieresti mi-a pus Sfânta Evanghelie pe cap și citea. Când a terminat cu cititul, eu cu bucurie l-am întrebat ce a citit: El mi-a răspuns: „Din Evhologhionul meu”. – Lacrimi, bucurie fără cuvinte în suflet. M-am trezit cu această bucurie. Și mult a durat bucuria încântătoare și lacrimile fără cuvinte¹².

Această stare de veghe este caracteristică pentru Sfinții care își ocrotesc fii săi duhovnicești și mijlocesc pentru ei la Dumnezeu. De asemenea, un ucenic al Sfântului Iustin Popovici dă mărturie despre o vedenie pe care a avut-o în anul 1966 în vis. L-a văzut pe Sfântul Ioan Gură de Aur în chilia Sfântului Iustin, când Sfântul își făcea metaniile, Sfântul Ioan Gură de Aur stătea lângă el și îl binecuvânta spunând: „Acesta este cel

¹¹ *Ibidem*, v. p. 129.

¹² *Ibidem*, p. 25-26.

plăcut mie”¹³. Încă o dată se confirmă grija Sfântului Ioan pentru Sfântul Iustin. Din aceste mărturii putem să vedem că există o legătură strânsă între acești doi Sfinți. Sfântul Iustin îl chema în rugăciuni zi și noapte pe Sfântul Ioan, iar Sfântul Ioan Gură de Aur era prezent la aceste rugăciuni, îl binecuvânta și mijlocea pentru el la Dumnezeu. Au fost doi rugători neobosiți pentru această lume, unul era pe pământ, iar celălalt în cer, înaintea tronului lui Dumnezeu. Sfântul Ioan Gură de Aur era călăuză Sfântului Iustin pe drumul desăvârșirii. În predica Sfântului Iustin rostită în Duminica Fiului risipitor din anul 1974, spune clar că Sfântul Ioan Gură de Aur, pe lângă Sfinții Efreem și Isac Sirul, ne conduc în viața noastră permanent, spunând: „ei ne conduc, toată ziua ne conduc”¹⁴.

Sfântul Iustin și Sfântul Ioan Gură de Aur nu se asemănau numai în nevoințele lor, în rugăciunea și dragostea către Mântuitorul Hristos, ci se asemănau și în caracter. Amândoi au fost iubitori de adevăr și dreptate. Sfântul Ioan Gură de Aur nu se temea să-și expună părerile și criticile, știind că din amvonul bisericii nu propovăduia doar Sfânta Evanghelie și tâlcuia Sfânta Scriptura, ci adresa și critici aspre la morala familiei împărătești și a lumii. Pentru cuvintele lui era pregătit să plătească cu exilul și cu viața, așa cum știm din viața lui. Asemenea Sfântului Ioan și Sfântul Iustin Popovici avea curajul să-și spună părerile și criticile în public¹⁵, fără teamă. Criticile Sfântului Iustin erau adresate către cler, criticând anumite atitudini ale clerului și instituțiilor bisericești, dar și către starea poporului sârb și deciziile conducătorilor lui, expunându-le adeseori în revistele pe care le redacta. Aceste lucruri au făcut să fie prigonit într-un fel chiar de autoritățile bisericești, cărora nu le-au convenit criticile aduse și au încercat să-l mute în locuri diferite ca să nu aibă timp să continue cu redactarea revistelor, adică să înceteze să mai existe, iar cu revistele și criticile lui. De fapt, aceste „critici” erau o vedere ortodoxă la evenimentele care se întâmplau în acele vremuri, scrierile constau în critici pozitive și sfaturi frățești, suport și laude, chiar și avertismente unde era nevoie. Totul era scris și făcut din marea grijă pentru mântuirea oamenilor și pentru dragostea către Biserica lui Hristos.

¹³ *Ibidem*, v. nota 14, p. 26.

¹⁴ Преподобни отац Јустин, „Беседа 3. У Недељу блудног сина (1974)”, în: *Пасхалне беседе*, col. *Сабрана дела светог Јустина Новог у 30 књига, Књига 3*, Манастир Ђелије, Нови дани, Београд 1998, p. 44-45.

¹⁵ IDEM, *На богочовечанском путу*, op. cit., p. 66.

Totul ce era cu adevărat uman, bisericesc și ortodox, deși greu și amar, se regăsea în articolele Sfântului Iustin. Aceste articole sunt actuale și astăzi.

Bineînțeles, revistele n-au fost singurele locuri unde Sfântul Iustin a scris. Opera Sfântului Iustin, în afară de dogmatică și exegetică, cuprinde și patristică, ascetică, liturgică, filosofie creștină și antropologie. Cea mai bogată perioadă în care Sfântul Iustin a scris opera lui a fost șederea la mănăstirea Celie (1948-1979). De fapt acolo își petrecea arestul la domiciliu. După ce a stat aproximativ un an într-o închisoare comunistă (1945-1946) și a scăpat de pedeapsa prin împușcare ca dușman al poporului, a fost „trimis” la mănăstirea Celie să fie duhovnicul mănăstirii și să-și exercite arestul la domiciliu. În decursul celor 31 de ani petrecuți acolo, Sfântul Iustin se ocupa cu studiu, scriere, slujire, predicare și salvarea sufletelor oamenilor care veneau pentru un sfat și spovedanie. Retragera în mănăstire a fost marea lui dorință, deoarece numai acolo se putea dedica rugăciunii. Aproape în toate scrierile lui se regăsesc citate de la Sfântul Ioan Gură de Aur, încă o dovadă de respect și dragoste pe care le avea către acest mare Sfânt Părinte. Acest lucru se vede în cuvintele și expresiile folosite de către Sfântul Iustin Popovici despre Sfântul Ioan Gură de Aur.

De exemplu, Viața Sfântului Ioan Gură de Aur, scrisă de Sfântul Iustin, începe astfel:

Luminător al lumii, învățător al universului, înger pământesc, om ceresc, neîntrecut binevestitor al Evangheliei celei veșnice a Mântuitorului, propovăduitorul pocăinței, rugător heruvimic, milostivul cel atotmilostiv, nevoitorul iubitor de Hristos, cântărețul inspirat de Dumnezeu, filosoful înțelept de Dumnezeu, stâlpul și cetatea Bisericii – Sfântul Ioan Gură de Aur¹⁶.

Laudele aduse Sfântului Ioan Gură de Aur nu sunt suficiente ca să descrie dragostea Sfântului Iustin către el. Pentru Sfântul Iustin, Sfântul Ioan Gură de Aur este cel mai mare Sfânt. Iată ce spune în predica de ziua Sfântului Ioan:

Într-adevăr, văzându-l pe el și viața lui, spune de la sine: Iată dovadă, iată omul care arată că într-adevăr Dumnezeu a venit în această lume, și a dat diferite puteri oamenilor ca să trăiască în bine, în toate virtuțile, în bunătate, în blândețe, în

¹⁶ Архимандрит Иустин Поповић, „Житија светог оца нашег Јована Златоуста, патријарха Цариградског”, în: *Жумуја Светих*, 13 Новембар, <http://www.svetosavlje.org/biblioteka/AvaJustin/ZitijaSvetih/ZitijaSvetih1113.htm>. 28 aprilie 2015.

răbdare, în mucenicie, în smerenia minții. Iată dovadă: - Sfântul Ioan Gură de Aur!¹⁷.

Sfântul Iustin Popovici nu face economie la cuvinte când vorbește despre Sfântul Ioan Gură de Aur. În opera sa, se vede diversitatea cu care Sfântul Ioan Gură de Aur este denumit, fapt care arată și dovedește marea dragoste către acest mare învățător al Bisericii. Pentru Sfântul Iustin, Sfântul Ioan Gură de Aur este „binevestitorul Evangheliei Mântuitorului”¹⁸, întrucât este considerat un nou Apostol al Mântuitorului Iisus Hristos, după Sfinții Apostoli. Acest fapt este confirmat de cuvintele pe care Sfântul Ioan Gură de Aur le rostea către credincioșii aflați în biserica din Constantinopol, în omiliile și predicile lui. Sfântul Ioan este plin de înțelepciune, nu numai în cuvintele lui, ci și în opera scrisă. De aceea este denumit „înțeleptit de Dumnezeu”¹⁹. Sfântul Iustin consideră că Sfântul Ioan nu este doar un binevestitor al Evangheliei Mântuitorului, ci chiar „al cincilea Evanghelist”²⁰, care prin tâlcuirile și învățăturile sale a scris a cincea Evanghelie. Sfântul Iustin confirmă faptul că citirea operei Sfântului Ioan îi dă putere credinciosului să învingă orice rău sau patimă care vine spre el. El spune: „Când citești Evanghelia Sfântului Ioan Gură de Aur... și el dă o putere minunată... orice păcat pentru tine devine (nimic)...” și continuă: „El este biruitorul păcatului, biruitorul la orice diavol – marele Sfânt Ioan Gură de Aur”²¹. În rugăciunile sale și în multe texte ale Sfântului Iustin, Sfântul Ioan Gură de Aur este denumit „sfânta atotmilostivire”²², vrând să arate mila și bunătatea Sfântului Ioan către el și către credincioși, în mijlocirea către Dumnezeu și în ajutorul primit de către acest mare Sfânt.

¹⁷ Преподобни отац Јустин, „Беседа на Светог Јована Златоуста (1975)”, în: *Praznicine besede*, col. *Сабрана дела светог Јустина Новог у 30 књига, Књига 1*, Манастир Ћелије, Нови дани, Београд, 1998, р. 386-387.

¹⁸ IDEM, *Православна Црква и екуменизам*, col. *Сабрана дела светог Јустина Новог у 30 књига, Књига 4*, Манастир Ћелије, Нови дани, Београд, 2001, р. 10.

¹⁹ *Ibidem*, р. 19, v. și nota 36, în *Тумачење посланице Колошанима Светог апостола Павла*, col. *Сабрана дела светог Јустина Новог у 30 књига, Књига 14, 15, 16*, Манастир Ћелије, Нови дани, Београд, 2001, р. 395.

²⁰ *Ibidem*, р. 471.

²¹ IDEM, „Беседа на Свети Три Јерарха (1958)”, în *Друге беседе*, col. *Сабрана дела светог Јустина Новог у 30 књига, Књига 21*, Манастир Ћелије, Нови дани, Београд, 2010, р. 562-563.

²² IDEM, „Беседа на Свети Три Јерарха (1959)”, în: *Друге беседе, op. cit.*, р. 710.

În tâlcuirea Sfintei Evanghelii după Matei și după Ioan, în tâlcuirea sfințelor Epistole către Efeseni, Filipeni, Coloseni, Galateni ale sfântului Apostol Pavel, Sfântul Iustin când citează de la Sfântul Ioan Gură de Aur, înainte să scrie citatul, spune nu numai „Sfântul Ioan Gură de Aur spune”, ci că Sfântul Ioan Gură de Aur „binevestește”²³, că „vestitorul dumnezeiesc binevestește”²⁴. Dacă se urmăresc scrierile Sfântului Iustin în care tâlcuiește Sfânta Evanghelie după Matei sau după Ioan sau Epistolele Sfântului Apostol Pavel, se poate observa că, cu cât se ocupă mai mult de tâlcuire și folosește citate de la Sfântul Ioan Gură de Aur, încet cuvântul „spune” dispare și locul lui este luat de cuvântul „binevestește”. Cuvintele Sfântului Ioan devin o nouă binevestire a Evangheliei Mântuitorului pentru Sfântul Iustin, de aceea nu ezită să spună că Sfântul Ioan este un „vestitor dumnezeiesc” care „binevestește” învățăturile dumnezeiești pentru mântuirea oamenilor și a lumii întregi. Cuvintele Sfântului Ioan devin cuvinte trimise din ceruri, din inspirația Sfântului Duh. De exemplu, în Tâlcuirea Epistolei a doua către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel, Sfântul Iustin Popovici îl citează o dată pe Sfântul Ioan Gură de Aur. De fapt este singurul citat în întreaga tâlcuire²⁵, nu se mai găsește niciun citat de la alți Sfinți Părinți sau mari învățători ai Bisericii.

Pe lângă scrierile sale teologice, Sfântul Iustin i-a dedicat un Acatist și două rugăciuni Sfântului Ioan Gură de Aur. Prima rugăciune a scris-o pe 12/25 noiembrie 1960 la mănăstirea Celie²⁶, și este adăugată la sfârșitul Acatistului Sfântului Ioan Gură de Aur. În această rugăciune, Sfântul Iustin

²³ IDEM, *Тумачење посланице Ефесцима Светог апостола Павла*, col. *Сабрана дела светог Јустина Новог у 30 књига, Књига 14, 15, 16*, Манастир Ђелије, Нови дани, Београд, 2002, р. 50, 92; v. și IDEM, *Тумачење посланице Филипјанима Светог апостола Павла*, col. *Сабрана дела светог Јустина Новог у 30 књига, Књига 14, 15, 16*, Манастир Ђелије, Нови дани, Београд, 2002 р. 280; v. și IDEM, *Тумачење Светог Еванђеља по Јовану*, col. *Сабрана дела светог Јустина Новог у 30 књига, Књига 11*, Манастир Ђелије, Нови дани, Београд, 2001, р. 9,23,28,37,47.

²⁴ IDEM, *Тумачење посланице Ефесцима Светог апостола Павла*, *op. cit.*, р. 158.

²⁵ IDEM, *Тумачење посланице Друге Солуњанима Светог апостола Павла*, col. *Сабрана дела светог Јустина Новог у 30 књига, Књига 14, 15, 16*, Манастир Ђелије, Нови дани, Београд, 2002, р. 688.

²⁶ IDEM, *Сетве и жетве*, col. *Сабрана дела светог Јустина Новог у 30 књига, Књига 20*, Манастир Ђелије, Нови дани, Београд, 2007, р. 826.

Popovici își arată umilința și smerenia în fața Sfântului Ioan Gură de Aur și a lui Dumnezeu, rugăciune în care aduce și laude Sfântului iubit. Este prezentată admirația către Sfântul Ioan Gură de Aur prin laudele și cererile pentru ajutor, mijlocire și mântuire. Mai bine spus, este o rugăciune prin care Sfântul Iustin Popovici duce un dialog cu Sfântul Ioan Gură de Aur, așa cum sunt de fapt toate rugăciunile adresate lui Dumnezeu și Sfinților Lui. Iată cu ce umilință s-a rugat Sfântul Iustin:

O, preaminate Sfânt al lui Dumnezeu, sfințele tale moaște sunt departe de noi, dar cu iubirea ta către Hristos ești întreg înaintea Domnului Hristos, iar cu iubirea de oameni ești întreg înaintea noastră, - de aceea din toată inima te rugăm: Cu iubirea ta coboară la noi și cu focul iubirii lui Hristos aprinde sufletele noastre, să ardă veșnic cu iubirea ta către Hristos în cele două lumi, să ardă și niciodată să nu se mistuie; și dă-ne nouă sfânta ta iubire către oameni, ca și noi numai cu iubire sfântă să ne iubim unul pe altul și toată ființa pământească...

Atotmilostivule și atotbiruitorule părinte Ioane Gură de Aur, miluiește-mă pe mine: coboară din cer în adâncurile sufletului meu, în această fiară a mea, pentru că orice patimă este o fiară iute; iar sufletul meu este plin cu fiare duhovnicești. O, coboară printre leii mei sălbatici, și transformă-i în miei! O, coboară printre lupii mei însetați de sânge și însetați de suflete, și transformă-i în oi! Vino degrab în ajutorul meu, mă vor împrăști fiarele mele furioase – patimile mele, mereu înfometate după sufletul meu.

Te rog, cu soarele râvnei tale intră în sufletul meu, în gheața mea și încălzește-mă pentru credință, pentru rugăciune, pentru dragoste, pentru post, pentru râvnă, pentru Adevăr și pentru toată virtutea. Intră și topește gheața mea cu focul credinței tale și iubirii tale și atotmilostivirea ta. Și așa ridică-mă tot mai mult către cer, către cer, către cer, la minunatul tău Dumnezeu și al meu!²⁷

A doua rugăciune este scrisă după prima, undeva la începutul anilor 70 (sec. XX), când Sfântul Iustin a primit părțile din moaștele Sfântului Ioan Gură de Aur²⁸ de la insula Patmos și Meteora. Această rugăciune are denumirea *Rugăciune către Sfântul Ioan Gură de Aur, pentru vindecare*. În perioada aceea, Sfântul Iustin suferea de anemie²⁹, boală care îl împiedica să se ocupe de scrierea Dogmaticii și a Tâlcuirii Sfintei Evanghelii după Matei.

²⁷ *Ibidem*, p. 825-826.

²⁸ Despre prezența moaștelor Sfântului Ioan Gură de Aur la mănăstirea Celie se pomenește și în „Беседа 1. У Другу недељу Великог Поста, 1966 године у манастиру Ђелије“, în: ИДЕМ, *Пасхалне беседе*, col. *Сабрана дела светог Јустина Новог у 30 књига, Књига 3*, Манастир Ђелије, Нови дани, Београд, 1998, p. 108.

²⁹ Преподобни отац Јустин, *Сетве и жетве*, op. cit., v. nota 1, p. 828.

Și de dată această și-a îndreptat ochii și inima către Sfântul Ioan Gură de Aur, rugându-l să-l ajute în vindecarea bolii mai sus amintite:

Atotmilostive Tămăduitorule și Binefăcătorule al nostru, Sfinte Părinte Ioane Gură de Aur, noi oamenii suntem boala pământului. Am devenit așa prin păcat și din cauza păcatului...

Din cauza păcatelor noastre totul este bolnav în noi: și sufletul, și conștiința, și mintea, și voia; bolnavă e și credința noastră, și rugăciunea noastră, și dragostea noastră, și toată virtutea noastră... Știu, știu sigur: pentru fiecare păcat tu ai un leac sigur...

Sfintele tale rugăciuni sunt foc ceresc care nu se stinge. Te rog, cu acel foc sfânt coboară în sufletul meu, în inima mea, în conștiința mea, în trupul meu; și arde toate păcatele mele, toată moartea mea, toți diavolii mei și de la mine va fugi toată boala care mă împiedică pe drumul meu către Dulcele Dumnezeu și Împărăția Sa cea cerească...

Atotmilostive Doctore ceresc, vindecă-mă și din această boală trupească, dacă îmi este spre mântuire. Dacă nu este, să rămână boala mea în mine, numai dă-mi putere să o pot duce cu bunăvoință, și cu ea sigur și tare să merg pe drumul mântuirii, și așa condus de tine să ajung în Împărăția minunatului și de neînlocuit Domnul tău și al nostru. Amin!³⁰.

Sfântul Iustin Popovici nu se îndoiește în ajutorul vindecător al Sfântului Ioan Gură de Aur, este ferm convins că acest mare doctor și sfânt, îl poate vindeca, bineînțeles cu voia lui Dumnezeu și așa s-a întâmplat. Când un om iubește un Sfânt, nu se îndoiește în ajutorul și ocrotirea lui. Se dăruiește cu toată încrederea și dragostea acceptând voia lui Dumnezeu. Cu câțiva ani în urmă, înaintea acestei minuni, în Predica de ziua Sfinților Trei Ierarhi din anul 1957, Sfântul Iustin afirmă: „Într-adevăr, astăzi nu există doctor ca Sfântul Ioan Gură de Aur”³¹. Aceste cuvinte ne arată că Sfântul Iustin de mult îl considera pe Sfântul Ioan ca mare doctor și tămăduitor, mărturie fiind cuvintele rostite în cele două rugăciuni dedicate Sfântului Ioan Gură de Aur.

Din cele amintite mai sus, putem vedea cât de strânsă a fost legătura duhovnicească între Sfântul Iustin Popovici și Sfântul Ioan Gură de Aur. Viața Sfântului Ioan se oglindea în viața și nevoințele Sfântului Iustin.

³⁰ *Ibidem*, p.828- 829.

³¹ IDEM, „Beseda na Sveti Tri Jerarha” (1957), în: *Druge besede, op. cit.*, p. 438.

Exemplul demn de urmat a Sfântului Ioan Gură de Aur, a născut sentimente de a fi urmat și de către Sfântul Iustin. Nevoințele, rugăciunea și dragostea de Adevăr s-au regăsit în viața celor doi Sfinți, mai ales că toate acestea Sfântul Iustin le cerea în rugăciunile sale către Sfântul Ioan Gură de Aur, primindu-le din belșug. Persoana sa de mare Învățător al Bisericii, de propovăduitor și păstor de suflete, au făcut ca Sfântul Iustin să-l accepte să-i fie îndrumător, formator, mijlocitor, tămăduitor și părinte duhovnicesc, încă din copilărie. Sfântul Ioan îl îndruma pe calea îndumnezeirii, îl forma în rugăciunea personală, mijlocea pentru el la Dumnezeu și l-a vindecat de o boală care îl împiedica să-și desfășoare lucrarea sa dogmatică și exegetică, fiindu-i un adevărat părinte duhovnicesc.

Fără îndoială, se poate spune că și Sfântul Ioan Gură de Aur l-a ales pe Sfântul Iustin să-i fie ucenic și fiu duhovnicesc, așa cum stă în mărturia și vedenia personală a teologului sârb. Așa cum Sfântul Apostol Pavel era prezent în timpul de scris și de rugăciune al Sfântului Ioan Gură de Aur, la fel și Sfântul Ioan Gură de Aur a fost prezent în viața Sfântului Iustin Popovici. Sfântul Apostol Pavel a fost sprijinul moral și dumnezeiesc, dacă pot spune așa, pentru Sfântul Ioan, iar Sfântul Ioan a fost sprijin și învățător pentru Sfântul Iustin Popovici. Amândoi l-au iubit pe Apostolul neamurilor, Sfântul Pavel. Amândoi au tâlcuit în operele lor exegetice Epistolele lui, fiind scriitorul lor predilect, numai că Sfântul Iustin a adăugat și citate de la Sfântul Ioan Gură de Aur. Se poate spune că amândoi au tâlcuit Epistolele pauline cu cuvintele și înțelesurile date de Sfântul Apostol Pavel Sfântului Ioan. Persoana Sfântului Apostol Pavel a fost prezentă în viețile lor prin Epistolele sale și prin rugăciunile adresate către el. Dorința arzătoare a Sfântului Iustin Popovici să-l aibă în inimă pe Sfântul Ioan Gură de Aur, acum este împlinită, adică, amândoi se află în fața tronului lui Dumnezeu, slujind împreună Liturghia cea cerească, bucurându-se de comuniunea de a fi față către față, nu numai între ei, ci și cu Dumnezeu cel slăvit în Treime.

Exemplul pe care Sfântul Iustin Popovici îl dă, cu dragostea către Sfântul Ioan Gură de Aur, poate să fie un model de urmat pentru păstorii de suflete de astăzi, indiferent pe ce treaptă a preoției se află și indiferent de locul unde se desfășoară misiunea lor mântuitoare, în parohii sau în mănăstiri. A avea un model de urmat printre Sfinții lui Dumnezeu este esențial pentru un slujitor al lui Dumnezeu. Fiecare poate să aleagă un model și un ocrotitor din milioanele de Sfinți care sunt trecuți în sinaxarul

Bisericii Ortodoxe. De preferat ar fi, ca Sfântul protector să fie și el din cinul preoților, adică să fie un Sfânt Ierarh, un Sfânt preot sau diacon. Acest lucru înseamnă, ca permanent să aibă în fața ochilor și în inimile lor, **râvna** Sfântului părinte pe care îl iubesc, ca îndemn duhovnicesc în **slujirea** preotească și îndeplinirea misiunii de mântuire a oamenilor. Este foarte important ca un preot să aibă un model, un rugător în ceruri, un povățuitor, un ocrotitor, un mijlocitor la care să se roage și pe care îl va urma. Așa, mereu își reamintește de slujirea sfântă pe care o are în față, trecând peste toate problemele care apar, după exemplul Sfântului pe care îl are ca model de urmat.

Misiunea preotului ca păstor de suflete are provocări vechi și noi, adică, provocările vechi se intersectează cu cele noi, creând noi situații complexe în pastorația contemporană. Păstorul contemporan trebuie să aibă o educație interdisciplinară ca să poată să răspundă la provocările care îi ies în față, totul cu scopul să-i aducă pe credincioși pe calea mântuirii. Dar ca aceste provocări să fie depășite este nevoie de harul protector al lui Dumnezeu și de ajutorul Sfinților. Fiecare secol a venit cu provocările sale și fiecare generație de Sfinți Părinți a răspuns la acele provocări mereu reluând tradiția Sfinților Părinți de dinaintea lor și au făcut-o actuală pentru vremurile lor. Așa a procedat Sfântul Ioan Gură de Aur, și exemplul lui a fost urmat și de Sfântul Iustin Popovici. Model de urmat poate să fie Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Iustin Popovici sau oricare dintre Sfinții Părinți, dar ca episcopul sau preotul să fie urmați de credincioși, sunt îndemnați să devină „sarea pământului” sau „lumina lumii” (Mt. 5, 13-14), după îndemnul sfânt al Mântuitorului Iisus Hristos, așa cum au devenit și Sfinții Ioan Gură de Aur și Iustin Popovici.